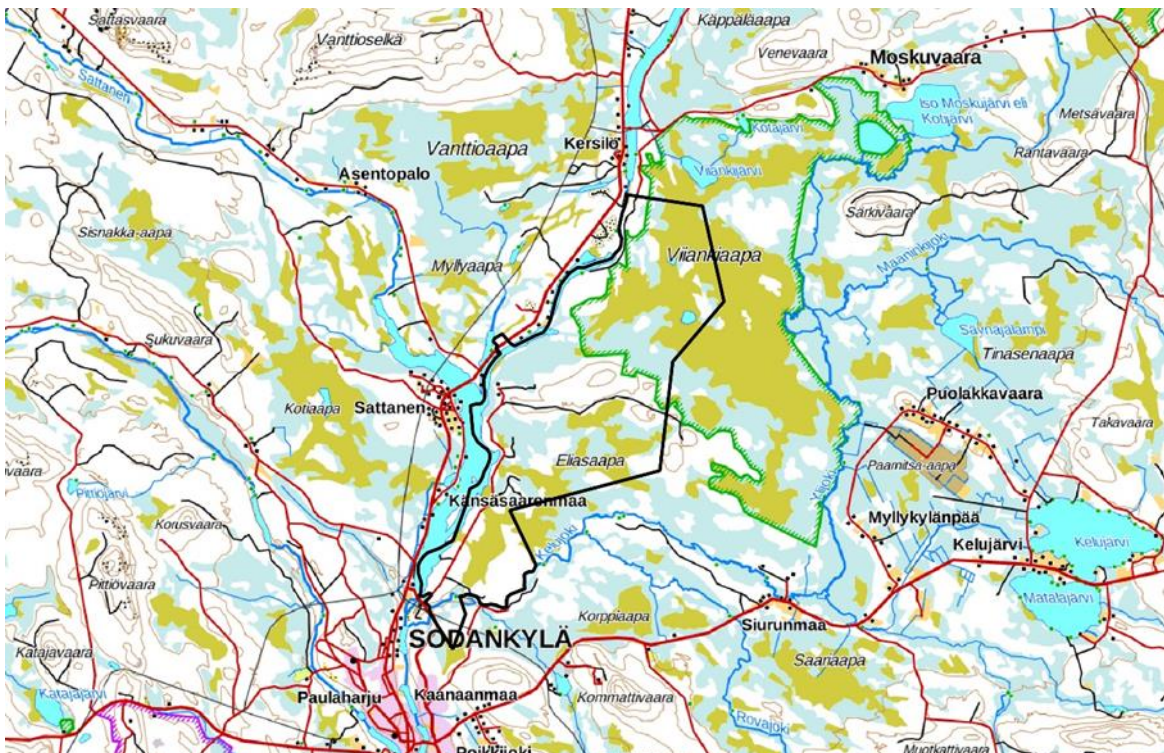

SAKATIN KAIVOSHANKKEEN OSAYLEISKAAVA OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

SAKATIN KAIVOSHANKKEEN OSAYLEISKAAVA OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Päivämäärä **15.5.2019, 18.10.2019, 12.10.2020, 14.12.2020**
Laatija **Pirjo Pellikka, Tiina Heikkilä**
Tarkastaja **Markus Hytönen**
Kuvaus **Sakatin kaivoshankkeen osayleiskaavan osallistumis- ja arviointi-
suunnitelma**

Viite 1510047822

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	4
2.	SUUNNITTELUALUE	5
3.	KAIVOSHANKE	6
4.	PÄÄTÖKSET JA SOPIMUKSET	6
5.	LUPAMENETTELYT	6
6.	TAVOITTEET	11
6.1	Kaivoshankkeen tavoitteet	11
6.2	Kunnan tavoitteet	11
6.3	Maakunnalliset tavoitteet	12
7.	SUUNNITTELUTILANNE	13
7.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	13
7.2	Pohjois-Lapin maakuntakaava	14
7.3	Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040	14
7.4	Sakatin vaihemaakuntakaava	16
7.5	Yleiskaava	17
7.6	Asemakaavat	19
8.	VAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA SELVITYKSET	20
8.1	Natura-arviointi	23
9.	OSALLISET	24
9.1	Osalliset	24
9.2	Viranomaisyhteistyö	25
9.3	Poronhoitolain mukainen neuvotteluvelvollisuus	25
10.	KAAVOITUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA OSALLISTUMINEN	25
10.1	Tiedottaminen	25
10.2	Yleisötilaisuudet	25
10.3	Aloituskvaihe	25
10.4	Luonnosvaihe	25
10.5	Kaavaehdotus	26
10.6	Hyväksyminen	26
11.	AIKATAULU	26
12.	YHTEYSTIEDOT	29

1. JOHDANTO

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on lakisääteinen (MRL 63 §) kaavan laatimiseen liittyvä asiakirja, jossa esitetään suunnitelma kaavan laatimisessa noudatettavista osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

Yleiskaava laadittaessa on otettava huomioon *valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet*. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista suunnittelu-järjestelmää. Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n mukaan tavoitteet on otettava huomioon kaikessa alueidenkäytön suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa.

Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon *maakuntakaavan ohjausvaikutus* (MRL 48 §). Maakuntakaavassa tehdyt alueidenkäyttöratkaisut on otettava yleiskaavoituksen perustaksi. Pohjois-Lapin maakuntakaavaa ollaan uudistamassa ja Sakatin alueelle laaditaan kaivoksen vaihe-maakuntakaavaa. Tavoitteena on, että Sakatin osayleiskaava ja Sakatin kaivoksen vaihemaakuntakaava tukevat samoja maankäytön tavoitteita.

Yleiskaavaa laadittaessa on *yleiskaavan sisältövaatimuksissa* tarkoitettut seikat selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus edellyttävät. Yleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.

Kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointi (YVA) käynnistyi vuonna 2017. Arviointiohjelma valmistui tammikuussa 2018 ja yhteysviranomaisen Lapin ELY-keskus antoi siitä lausuntonsa 13.4.2018. YVA-selostus asetettiin nähtäville 16.12.2020 – 12.2.2021 väliseksi ajaksi. Lausuntojen ja mielipiteiden jälkeen yhteysviranomaisen, Lapin ELY-keskus antaa YVA-selostuksesta perustellun päätelmän.

Kaivoslain 47 §:n 4 momentin mukaan kaivosalueen ja kaivoksen apualueen suhde muuhun alueiden käyttöön tulee olla selvitetty. Kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan taikka kaivostoiminnan vaikutukset huomioon ottaen asian tulee olla muutoin riittävästi selvitetty yhteistyössä kunnan, maakunnan ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa.

Ympäristönsuojelulain 12 §:n mukaan luvanvaraista tai rekisteröitävää toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti. Lisäksi alueella, jolla on voimassa maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on katsottava, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen.

Sakatin kaivoksen hankealue sijaitsee Lapin liiton hyväksymän Pohjois-Lapin maakuntakaavan alueella. Maakuntakaava on hyväksytty vuonna 2008, ja Lapin liitto on aloittanut maakuntakaavan uudistamisen. Sodankylän kunta on hyväksynyt hankevaihtoehtojen alueille osayleiskaavat. Asemakaavoja hankealueilla ei nykyisellään ole.

Sakatin kaivoshankkeessa tavoitteena on, että se tulee perustumaan oikeusvaikutteisiin kaavoihin, Sakatin vaihemaakuntakaavan ja osayleiskaavaan ja tarvittaessa merkittävälle rakentamisen alueille kohdistuviin asemakaavoihin. Oikeusvaikutteiset kaavat ohjaavat hankkeen toteuttamiselle tärkeitä lupia, joita käsitellään mm. ympäristönsuojelulain, vesilain, luonnonsuojelulain, poronhoitolain, liikennejärjestelmälain, kaivoslain sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Yleensä kaavat laaditaan maanpäällisen suunnitellun maankäytön mukaisesti. Maanpäällisissä kaavoissa voidaan antaa määräyksiä myös maanalaisesta tai maanpinnan yläpuolelle kohdistuvasta rakentamisesta.

Kaavoja voidaan laatia myös maan alla tapahtuvaa rakentamista varten. Kaivoslain mukaan louhoksen ja rikastustoimintojen on sijoitettava kaivosalueen sisään, ja maanalaisen louhoksen sijainti suojelualueen alla voi aiheuttaa tarpeen käyttää maanalaisia kaavamerkintöjä. Aiemmin maanalaisten louhosten maanalaista alueidenkäyttöä ei ole ohjattu maanalaisella kaavoituksella. Maanalaisen kaavoituksen soveltumista ja tarvetta hankkeen alueidenkäytön ohjaamiseen selvitetään osana kaivoksen YVA-menettelyä.

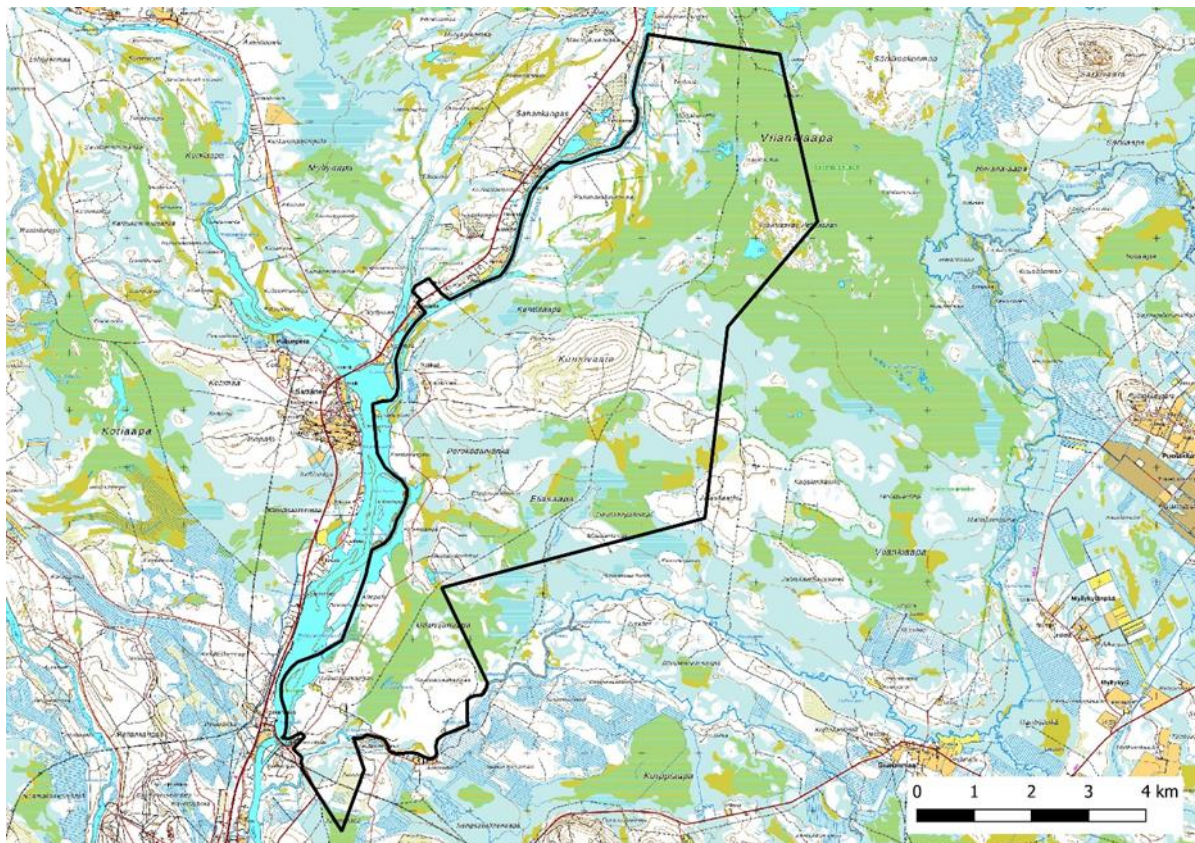
Sakatin kaivoshankkeen osayleiskaava merkitsee kolmen osayleiskaavan osittaista muutosta. Näitä ovat:

- Kelujärvi-Rajala osayleiskaava
- Sodankylän kirkonkylän osayleiskaava
- Lokka-Koitelainen-Kevitsa osayleiskaava

2. SUUNNITTELUALUE

Sakatin suunnitellun kaivoksen maanpäälliset toiminnot sijaitsevat Sodankylän kunnassa noin 10 kilometriä kuntakeskuksesta koilliseen. Sakatin malmiesiintymä on välittömästi Kemijoen vesistö-alueeseen kuuluvan Kitisen itäpuolella Viiankiaavan Natura- ja soidensuojelualueen alapuolella noin 300- 1000 metrin syvyydessä. Rikastushiekka-alue sekä rikastamo ja siihen liittyvät toiminnot on suunniteltu sijoitettavaksi esiintymästä noin 3 - 5 km etelään Kuusivaaran rinteeseen. Suunnittelualue on pääosin rakentamatonta metsäaluetta. Osayleiskaava-alueen koko on yhdystievaihtoehdosta riippuen noin 43 tai 51 km². Suunnittelualueen rajausta muutettiin saadun palautteen perusteella siten, että Kitisen retkeily- ja ulkoilualueiksi (VR-1) osoitetut saaret jätettiin pois.

Osayleiskaavan suunnittelualue käsittää luonnosvaiheessa kaikki ympäristövaikutusten arvioinnissa arvioidut hankevaihtoehdot. Hankesuunnittelu ja vaikutusten arvioinnin edettyä osayleiskaavaehdotus laaditaan valitun vaihtoehdon alueelle. Osayleiskaavaehdotus tehdään sen jälkeen, kun yhteysviranomaisen on antanut perustellun päätelmän kaivoshankkeen YVA-selostuksesta.

Kuva 1. Alustava suunnittelualueen rajaus.

3. KAIVOSHANKE

AA Sakatti Mining Oy (Anglo American Plc:n tytäryhtiö) suunnittelee Sodankylässä sijaitsevan Sakatin monimetalliesiintymän malmivarojen hyödyntämistä. Sakatin monimetalliesiintymän päämetallit ovat kupari ja nikkeli, minkä lisäksi malmi sisältää jalometalleja platinaa, palladiumia, kobolttia, kultaa ja hopeaa.

Monimetalliesiintymän nyt tunnetut mineraalivarannot ovat noin 44,4 miljoonaa tonnia. Yhtiön suunnitelmissa on aloittaa malmin louhinta 3500-6500 t/vrk (1,25-2,1 milj. t/v) kapasiteetilla, joka takaa kaivoksen elinkaareksi nyt tunnetuilla mineraalivarannoilla yli 20 vuotta. Louhinta tullaan toteuttamaan maanalaisena kaivoksena.

Kaivoshankkeeseen kuuluu maanalainen kaivos, sinne johtava tunneli, maanpäällinen kaivosalue infraa, sivukiviä ja rikastushiekkaa varten sekä yhdystiet. Yhdystie liittyisi joko uuteen valtatiehen 5 linjaukseen kaivosalueen eteläpuolella tai valtatiehen 4 Puolakan kohdalla. Yhdystie vaatii Kitisen ylittävän sillan.

Hankealueelle sijoitettavia toimintoja ovat maanalaisen kaivoksen sisäänkäynti- ja rikastamoalueet, sivukiven, malmin ja pintamaiden välivarastointialueet, läjitysalue rikastushiekalle, tiestöt, putkistot, sähkölinjat, vesienhallinta- ja käsittelyrakenteet, pastalaitos, lämpölaitos, kemikaalien ja räjähdysainesten varastot sekä varikot. Kuivanapitovedet sekä ylimääräiset prosessivedet puretaan käsittelyn jälkeen Kitiseen. Myös raakaveden otto tapahtuu Kitisestä. Kaivokselle rakennetaan 110 kV voimajohto ja siltayhteys Kitisen yli. Vaihtoehtoihin 2 ja 3 kuuluu kaivostorni, malmin maanpäällinen kuljetin sekä huolto- ja putkilinja.

Tavoitteena on aloittaa kaivoksen rakentaminen heti, kun sillä on tarvittavat luvat. Rakennusvaihe kestää noin kaksi vuotta. Näin tuotanto voisi alkaa ennen vuotta 2030. Nykyisellä mineraalivarantoarviolalla ja suunnitellulla tuotantokapasiteetilla kaivoksen toiminta jatkuisi noin 20 vuotta aina vuoteen 2050 saakka. Yhdystie Kitisen yli tulee olla rakennettu ennen kaivoksen rakentamisen alkamista.

4. PÄÄTÖKSET JA SOPIMUKSET

Sakatin kaivoshankkeen yleiskaavoituksesta on päätetty Sodankylän kunnanhallituksessa 29.1.2019 § 35. Sodankylän kunnan ja AA Sakatti Mining Oy:n kaavoituksen käynnistämissopimus on hyväksytty kunnanhallituksessa 23.4.2019.

Kaavoihin liittyen kunnan ja kaivosyhtiön sekä mahdollisesti muiden osapuolten kesken on tarkoitus solmia MRL 91b §:n mukaisia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia sopimuksia ja muita tarvittavia sopimuksia kaavojen toteuttamiseen liittyen. Osayleiskaavalla ja asemakaavoilla sekä näillä sopimuksilla varmistetaan kunnan tavoitteiden toteutuminen.

5. LUPAMENETTELYT

Kaivoshankkeen toteuttaminen edellyttää useita eri lakeihin perustuvia lupia ja päätöksiä.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset luvat

Hankkeen edellyttämät maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaiset luvat (rakennuslupa, toimenpidelupa ja maisematyölupa) hyväksyy Sodankylän kunta. Ne voivat perustua osayleiskaavaan, asemakaavaan tai poikkeamispäätökseen. Vaikutuksiltaan vähäisemmät luvat kunta voi myöntää suoraan hakemuksesta.

Kaivoksen rakennuksille tulee saada rakennusluvut. Pääsääntöisesti niiden tulee perustua asemakaavaan, mutta rakennettaessa ilman asemakaavaa voi rakennuslupa perustua tietyn edellytyksen myös osayleiskaavaan.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia toimenpide- ja maisematyölupia ei tarvita kaivoslupa perustuviin toimiin.

Ympäristölupa

Kaivostoimintojen luvanvaraisuus perustuu ympäristönsuojelulakiin (527/2014) ja sen nojalla annettuun ympäristönsuojeluasetukseen (713/2014). Ympäristöluvalla säännellään toiminnan päästöjä ympäristöön, jätteitä sekä muita toiminnan ympäristövaikutuksiin liittyviä asioita. Ympäristönsuojelulain 39 §:n mukaan lupahakemukseen on liitettävä YVA-selostus sekä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä arviointiselostuksesta. Hakemukseen on lisäksi liitettävä luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä tarkoitettu arviointi (Natura-arviointi). YVA-menettelyn on oltava loppuun suoritettu ennen lupahakemuksen käsittelyä.

Hankkeen edellyttämä ympäristölupa haetaan Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Ympäristölupa tulee myöntää, mikäli toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen asetusten vaatimukset.

Vesilupa

Vesilain (587/2011) ja -asetuksen (1560/2011) mukaisten lupien hakeminen tapahtuu ympäristölupahakemuksen yhteydessä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Vesitaloushankkeelle on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta, virtaamaa, rantaa, tilaa tai vesiympäristöä sekä pohjaveden laatua tai määrää. Tällaisia toimintoja ovat kaivoshankkeissa mm. vesi- ja maa-alueiden kuivatus, veden johtamisjärjestelyt, vedenotto ja ojitustoimet. Lisäksi myös pengerrysten ja patojen rakentaminen voi olla peruste vesilain mukaisen luvan tarpeelle. Vesistöilytykset siltarakenteilla edellyttää vesiluvan hakemista.

Kaivoslupa

Kaivostoiminnan harjoittaminen edellyttää kaivoslain 16 §:n mukaan kaivoslupaa. Kaivosluvan osalta toimivaltainen lupaviranomainen on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Hakemukseen liitetään YVA-selostus sekä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi johtuen hankkeen sijoittumisesta Natura-alueelle.

Kaivoslain 47§:n mukaan ”kaivosalueen ja kaivoksen apualueen suhde muuhun alueiden käyttöön tulee olla selvitetty. Kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan taikka kaivostoiminnan vaikutukset huomioon ottaen asian tulee olla muutoin riittävästi selvitetty yhteistyössä kunnan, maakunnan liiton ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kanssa.”

Kaivosluvassa määritellään kaivosalue ja kaivoksen apualue. Lain 19§:n mukaisesti ”Kaivosalueen on oltava yhtenäinen alue, ja sen tulee suuruudeltaan ja muodoltaan olla sellainen, että turvallisuutta, kaivostoiminnan sijoittamista ja kaivostekniikkaa koskevat vaatimukset täyttyvät. Kaivosalue ei saa olla suurempi kuin mitä kaivostoiminta välttämättä edellyttää ottaen huomioon kysymyksessä olevan esiintymän laatu ja laajuus.

Kaivoksen apualueeksi voidaan määrätä sellainen kaivostoiminnan kannalta välttämätön kaivosalueen vieressä sijaitseva alue, joka on tarpeen teitä, kuljetuslaitteita, voima- tai vesijohtoja, viemäreitä, vesien käsittelyä tai riittävään syvyyteen maan pinnasta louhittavaa kuljetusväylää varten.” Kaivosaluetta ja kaivoksen apualueita saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, jota varten käyttö- tai muu oikeus on myönnetty.

Kaivoslain mukaisessa kaivostoimituksessa määritellään korvaukset niihin oikeutetuille.

Kaivoslupa oikeuttaa hyödyntämään kaivosalueella tavatut kaivosmineraalit, sivutuotteet ja kallio- ja maaperään kuuluvat aineet siltä osin kuin niiden käyttö on tarpeen kaivostoimintaan kaivosalueella.

Lain mukaan kaivosluvan haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että:

- 1) kaivostoiminnasta ei aiheudu haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle;
- 2) kaivostoiminnasta ei aiheudu huomattavaa haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle eikä kaivostoiminnan kokonaiskustannukset huomioon ottaen kohtuudella vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta;
- 3) louhinnassa ja hyödyntämisessä ei tapahdu kaivosmineraalien ilmeistä tuhlausta;
- 4) kaivoksen ja esiintymän mahdollista tulevaa käyttöä ja louhimistyötä ei vaaranneta tai vaikeuteta

Kaivosturvallisuuteen liittyvät luvat

Kaivoksen rakentamiseen ja tuotannolliseen toimintaan on kaivoslain 121 §:n nojalla oltava Turvallisuus- ja kemikaaliviraston myöntämä kaivosturvallisuuslupa. Kaivosturvallisuuslupaa koskevassa hakemuksessa esitetään mm. alue- ja rakentamissuunnitelmat, louhintasuunnitelmat sekä luotettava selvitys kaivosturvallisuusvaatimusten huomioon ottamisesta ja muista kaivosturvallisuuden kannalta merkityksellisistä seikoista.

Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle tehdään teollisuuskemikaaliasetuksen (59/1999) mukaiset kemikaalien laajamittaista käyttöä ja varastointia koskevat lupahakemukset. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii myös REACH-asetuksen (kemikaalien rekisteröinti) ja CLP-asetuksen (kemikaalien luokitus, merkinnät ja pakkaaminen) mukaisena toimivaltaisena viranomaisen, jolle kuuluu mm. näiden EU-asetusten mukaisten velvoitteiden noudattamisen valvonta yhdessä ELY-keskuksen kanssa. Räjähdeiden käsittely, räjäytys- ja louhintatyöt, nostolaitteet, sähkölaitteet yms. edellyttävät omat lupansa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta.

Kaivosaluelunastuslupa

Kaivostoimintaa varten tarvittavan alueen omistus- tai käyttöoikeus voidaan hankkia joko sopimusteitse tai valtioneuvoston myöntämällä kaivosaluelunastusluvalla. Kaivoslain 49 §:n mukainen kaivosaluelunastuslupa voidaan myöntää, jos kaivosohanke on yleisen tarpeen vaatima. Yleisen tarpeen vaatimusta arvioidaan erityisesti kaivoshankkeen paikallis- ja aluetaloudellisten sekä työllisyysvaikutusten ja yhteiskunnan raaka-ainehuollon tarpeen perusteella.

Alueiden käyttöoikeuksien lunastaminen toteutetaan maanmittauslaitoksen suorittamassa kaivos-toimituksessa. Kaivosluvassa voidaan myöntää rajoitettu käyttö- tai muu oikeus kaivoksen apu-alueeseen, mikäli alueelle suunniteltujen toimintojen sijoittamista ei muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin.

Patoturvallisuus

Patoturvallisuuslain (494/2009) mukaisena toimivaltaisena viranomaisena hankkeen patoturvallisuusasioissa toimii Kainuun ELY-keskus. Lakia sovelletaan patoihin niihin kuuluvine rakennelmineen ja laitteineen riippumatta siitä, mistä aineesta tai millä tavalla pato on rakennettu tai mitä ainetta sillä padotaan. Viranomaisen on vesilain, ympäristönsuojelulain sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaista padon rakentamista ja käyttöä koskevaa viranomaispäätöstä ratkaistessaan pyydettävä lausunto patoturvallisuusviranomaiselta lain mukaisten patoturvallisuusvaatimusten täyttymisestä. Patoturvallisuusviranomaisen on lausunnossaan esitettävä tarvittaessa arvio padon mitoituksesta patoturvallisuuden kannalta. Lisäksi ennen käyttöönottoa pato on luokiteltava ja sille on hyväksyttävä vahingonvaaraselvitys ja tarkkailuohjelma patoturvallisuusviranomaisella.

Liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaiset luvat

Kaivoksen rakentaminen edellyttää liittymien ja yhdysteiden rakentamista. Ne rakennetaan liikennejärjestelmistä ja maanteistä annetun lain (503/2005) mukaisten suunnitelmien mukaisesti. Näiden suunnitelmien tulee pääsääntöisesti perustua oikeusvaikutteiseen kaavaan. Tien luonne huomioon ottaen tien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan ilman kaavaakin riittävästi selvittää yhteistyössä kunnan ja maakunnan liiton kanssa. Tiesuunnitelmaan perustuvan sillan rakentaminen ei todennäköisesti edellytä omaa rakennuslupaa. Siltasuunnitelman ja sillan rakentamisen hyväksyy ELY-keskus.

Maa-ainelaki

Kaivoksen valmistelutöihin, esimerkiksi teiden rakentamista varten, voidaan hakea maa-ainesten ottolupia.

Luonnonsuojelulain mukaiset poikkeamisluvat

Luonnonsuojelualueet

Luonnonsuojelualueista säädetään luonnonsuojelulaissa. Luonnonsuojelualueet perustetaan yleensä valtion omistamalle maalle, jolloin perustettavista luonnonsuojelualueista säädetään aina lailla tai asetuksella. Valtion omistamalla maalla sijaitsevan luonnonsuojelualueen lakkauttamisesta tai muutoksesta voidaan päättää vain lainsäädäntöteitse lain tai asetuksen muutoksella.

Yksityisen henkilön maalle perustettavan luonnonsuojelualueen perustamisesta päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Luonnonsuojelualueen perustamispäätös on pysyvä, ja siitä tehdään merkintä kiinteistörekisteriin.

Yksityinen luonnonsuojelualue voidaan lakkauttaa, jos alueella suojeltavaksi määrätyt luonnonarvot ovat oleellisesti vähentyneet tai luonnonsuojelualue estää yleisen edun mukaisen erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen. Yksityisen henkilön omistamalla maalla sijaitsevan luonnonsuojelualueen lakkauttamisesta päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Lakkauttamista voi hakea maanomistaja tai se, jota asia muuten koskee, ja suojelualueen rauhoitus voidaan lakkauttaa joko kokonaan tai osittain tai rauhoitusmääräystä voidaan lieventää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä.

Lajisuojaus

Hanke edellyttää todennäköisesti luonnonsuojelulain 48 ja 49 §:ien mukaisia lupia poiketa luontodirektiivin (92/43/ETY) ja luonnonsuojelulain mukaisesta lajisuojelusta tiettyjen hankealueella tai sen läheisyydessä esiintyvien suojeltujen kasvi- ja eläinlajien osalta. Poikkeukset lajisuojelusta myöntää pääsääntöisesti alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Edellytyksenä luonnonsuojelulain 48 §:n mukaisen poikkeuslupan myöntämiselle on, että lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Lain 49 §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää vain luontodirektiivin 16 artiklassa tai lintudirektiivin (79/409/ETY) 9 artiklassa mainituin edellytyksin.

Natura-suojelu

Suunnittelualueella osittain sijaitseva Viiankiaavan Natura-alue (FI1301706) on sisällytetty osaksi Suomen Natura-verkosta luonto- ja lintudirektiivin perusteella (SAC/SPA). Mikäli luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi- ja lausunnotmenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän Natura-alueen suojeluperusteina esitettyjä luonnonarvoja, ei viranomaisen saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen tai hyväksyä/ vahvistaa suunnitelmaa. Tällöin luvansaanti vaatii valtioneuvoston yleisistunnon päätöksen. Tässä tapauksessa vaatimuksena on, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä, eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole.

Mikäli Natura-alueen suojeluperusteena on luontodirektiivin liitteen I ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai liitteen II ensisijaisesti suojeltava laji, on luvan saamiselle vielä lisäedellytyksiä. Tällöin edellytetään ihmisten terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristölle muualla koituviin erittäin merkittäviin suotuisiin vaikutuksiin liittyvää syytä tai muuta erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavaa syytä, joka vaatii luvan myöntämistä tai suunnitelman hyväksymistä tai vahvistamista. Viimeksi mainitussa tapauksessa asiasta tarvitaan EU-komission lausunto.

Valtioneuvoston on hankkeen tai suunnitelman toteuttamista koskevassa päätöksessä määrättävä Natura 2000 -verkoston yhtenäisyydelle tai luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten korvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Käytännössä suojeluperusteisiin kohdistuvien heikennysten korvaaminen voisi tarkoittaa esimerkiksi olemassa olevan Natura-alueen laajentamista, kompensatiotoimenpiteitä ja/tai uuden Natura-alueen perustamista. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa hankkeen tai suunnitelman toteuttaja. Kustannusvastuuta voidaan kohtuullistaa ottaen huomioon hankkeen tai suunnitelman perusteena oleva yleisen edun kannalta pakottava syy.

Suomessa ei ole ennakkotapausta Valtioneuvoston LSL 66§:n mukaisesti tekemästä päätöksestä poiketa Natura -suojelusta. Sakatin kaivoshankkeen YVA:n yhteydessä laaditaan hankkeen Natura-vaikutusten arviointi. Sen valmistuttua ja yhteysviranomaisen perustellun päätelmän jälkeen tiedetään, edellyttääkö Sakatin kaivoshanke em. Valtioneuvoston päätöstä vai ei. Samalla selvitetään mihin kaivoshankkeen lupa tai suunnitelma menettelyyn liittyen Valtioneuvoston päätös on tarpeen.

Soidensuojelu

Viiankiaavan Natura 2000 -alue kuuluu suurimmalta osin soidensuojelulain (851/1988) nojalla perustettuun soidensuojelualueeseen. Soidensuojelualueiden tavoitteena on turvata alueiden luonnonmukaisen vesitalouden säilyminen. Soidensuojelualueilla on kielletty toimenpiteet, jotka saattavat muuttaa suoalueen luonnonmukaista tasapainoa ja vahingoittaa maa- ja kallioperää (Soidensuojeluasetus 30.9.1988/852 1 §). Soidensuojelualueilla on 1 §:n mukaan kielletty muun muassa ojitus ja maa-aineisten ottaminen, rakennusten, teiden ja laitteiden rakentaminen, turvemailla olevan puuston hakkaaminen, luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten tappaminen, pyydystäminen ja hätyyttäminen sekä muut toimenpiteet, jotka saattavat muuttaa suoalueen luonnonmukaista vesitasapainoa.

Hankkeen toteuttaminen voi edellyttää soidensuojelulainsäädännön muuttamista siten, että soidensuojeluasetukseen tehdään hanketta koskeva muutos tai hankealueen vaatima osa poistetaan soidensuojelualueesta. Vastaavasti hanke tulisi myös huomioida voimassa olevan soidensuojeluohjelman osalta.

Käytännössä hankkeen toteuttaminen voi siis edellyttää joko soidensuojelulain tai soidensuojeluasetuksen tai mahdollisesti molempien muuttamista lainsäädäntöteitse. Soidensuojeluasetuksen muutos valmisteltaisiin todennäköisesti ympäristöministeriössä, ja annettaisiin valtioneuvoston asetuksena. Soidensuojelulain muutos valmisteltaisiin niinikään ympäristöministeriössä, ja hyväksyttäisiin eduskunnassa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Samassa yhteydessä tulee arvioitavaksi tarve muuttaa soidensuojeluohjelmaa hankkeen johdosta.

Muut luvat

Mahdolliset yksityistiet rakennetaan yksityistielain mukaisesti (358/1962).

Mikäli rakentamisvaiheessa tulee erikoiskuljetuksia, on niille haettava lupaa Pirkanmaan ELY-keskukselta. Pirkanmaan ELY-keskus myöntää kaikki erikoiskuljetusluvat Suomessa Ahvenanmaata lukuun ottamatta.

Muinaisjäännökset ovat muinaismuistolaila (295/1963) suojeltuja ja ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kielletty kaikenlainen kiinteään muinaijäännökseen kajoaminen kuten kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja poistaminen. Mikäli muinaijäännös tuottaa sen merkitykseen verraten kohtuuttoman suurta haittaa, voi ELY-keskus hakemuksesta Museovirastoa kuultuaan myöntää kajoamisluvan muinaijäännökseen. Yksityisissä työhankeissa sovelletaan mml:n 11§ mukaista kajoamislupamenettelyä. Lausunnossaan Museovirasto voi asettaa kajoamiselle ehtoja, jotka liittyvät useimmiten tutkimuksiin. Vasta riittävien tutkimusten jälkeen muinaijäännöksen rauhoitus voidaan purkaa ja kohteeseen kajoa.

6. TAVOITTEET

6.1 Kaivoshankkeen tavoitteet

Tavoitteena on suunnitella Sakatin kaivoksen sekä siihen liittyvien toimintojen ja liikenneyhteyksien toteuttaminen, mikä edellyttää alueen yleiskaavan sekä myöhemmin asemakaavan laatimista. Osayleiskaavan tärkeänä tavoitteena on kaivostoiminnan yhteensovittaminen kestäväällä tavalla alueen arvokkaan luonnonympäristön, asumisen ja elinkeinojen kanssa. Tavoitteena on suunnitella ja varata riittävät alueet kaivoshankkeeseen liittyville toiminnoille, kaivoksen toiminnan aikaisille ja pysyville suoja-alueille, rakenteille ja yhteyksille sekä määritellä niiden välittömän ympäristön maankäyttö.

6.2 Kunnan tavoitteet

Kaivosohjelma

Sodankylän kunnanvaltuusto hyväksyi kaivosohjelman 2018 – 2021 15.3.2018 § 12. Kaivosohjelma on Sodankylän kunnan linjapaperi ja periaatteellinen lähtökohta kaivostoimialaan liittyvässä toiminnassa ja yhteistyön kehittämisessä. <http://www.sodankyla.fi/Documents/Kaivosohjelma%202018.pdf>

Kaivosohjelmassa kunta linjaa tavoitteekseen, että paikkakunnalla harjoitettava kaivostoiminta on kunnan arvojen mukaisesti *sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä*. Sodankylän kunta pitää tärkeänä, että haitat minimoidaan ja korvataan. Ekologinen kestävyys tarkoittaa sitä, ettei kaivostoiminnalla heikennetä luonnon monimuotoisuutta ja että luontoarvot ja luonnonvirkistyskäytön mahdollisuudet turvataan laajasti. Taloudellinen kestävyys tarkoittaa sitä, että on voitu osoittaa, että kaivoshankkeiden vaikutukset paikallistalouteen ovat myönteiset ja hyödyttävät paikallista elinkeinotoimintaa ja kaivostoiminnasta johtuvat julkiset palvelu- ja infrastruktuuriin kohdistuvat investoinnit ja kustannukset jaetaan aiheutusperiaate huomioiden toimijoiden kesken.

Kaivosohjelmaan on kirjattuna kunnan toimenpidesuunnitelma kaivostoimialaan liittyvistä keskeisimmistä toimenpiteistä kuten paikkakunnan houkuttelevuuden vahvistamisesta, viihtyisyyden parantamisesta, nykyisen ja uuden yritystoiminnan kehittämisestä eri elinkeinoaloilla mukaan lukien perinteiset elinkeinot, kestävä kaivostoiminnan standardin käytön edistäminen ja maankäytön yhteensovittaminen. Keskeisenä toimenpiteenä on myös kaivostoiminnan ihmisiin, talouteen ja ympäristöön liittyvien vaikutusten seuraaminen ja arviointi kuntatasolla säännöllisesti ja yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa.

Kaivosohjelmassa on myös kunnan ehdotukset mahdollisen ”kaivossopimuksen” eli yhteistyömallien edelleen selvittämiseksi ja kehittämiseksi.

Sodankylän kunnan lähtökohtana on toimenpidesuunnitelmassa mm.

- osoittaa kaivostoiminnan tarvitsemat alueet
- yhteensovittaa eri elinkeinoja ja intressejä
- edistää liikenne- ja raideyhteyksien parantamista
- kaavoittaa teollisuustontteja
- edistää uuden yritystoiminnan syntymistä Sodankylään
- mahdollisimman monen paikkakunnan kaivoshankkeisiin liittyvän työntekijän, työpaikan ja työnantajan sijoittuminen Sodankylään
- edistää elinkeinoalojen yhteistyötä
- turvata myös perinteisten elinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset

Suojelu, loma-asutus ja virkistys

Tavoitteena on soidensuojelun ja alueen suoja-alueen virkistysturvaaminen.

Kitisen- ja Kelujoen rannoille on yleiskaavoitettu loma-asuntoalueita (RA). Kaivoshanke saattaa edellyttää toteutumattomien rakennuspaikkojen siirtoa kaava-alueella tai poistamista.

Suunnittelualueen virkistys- ja moottorikelkkareittien toimivuus pyritään turvaamaan.

6.3 Maakunnalliset tavoitteet

Aikataulullisista syistä kaivoshanke eriytettiin Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 kaavoituksesta. Vireillä olevasta **Sakatin vaihemaakuntakaavan** tavoitteista voidaan johtaa osayleiskaavaan mm. seuraavat tavoitteet:

- Sakatin kaivoksen sekä siihen liittyvien laitosten ja muiden toimintojen sijoittuminen alueelle
- kaivoksen tieyhteyksien ja 110 kV voimalinjan toteuttaminen
- muun maankäytön ratkaiseminen yhdyskuntarakenteen sekä luonto-, kulttuuri- ja maisema-arvojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla
- alueen asemakaavoituksen ohjaaminen.

Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 laatiminen oli ehdotuksena nähtävillä 12-10- - 15.11.2020. Valmisteluvaiheessa tutkittiin kaivoshankkeen toteuttamisen edellytyksiä ja lausuntokierroksen kaavaehdotuskartassa kaivosalue oli osoitettuna. Vireillä olevasta **Pohjois-Lapin maakuntakaavasta 2040** voidaan johtaa osayleiskaavaan seuraavat tavoitteet:

- Jäämeren käytävä, kansainvälisen liikennekäytävän kehittäminen mm. Jäämeren radan reitin varaaminen
- Itä-länsisuuntaisen rautatien yhteystarpeen varaaminen
- maaseudun kehittämisen kohdealue, maaseudun elinkeinojen, kyläseutu-matkailun, palvelujen, asutuksen ja kulttuuriympäristön kehittäminen
- mineraalipotentialivyojhyke, kaivostoiminnan kehittäminen
- tieyhteyksien toteuttaminen
- Viiankiaavan Natura-alueen suojelu
- pohjavesialueet
- poronhoidon turvaaminen
- maakunnallisen moottorikelkkayhteyden jatkuvuus
- puolustusvoimien vesistöharjoitusalue
- työpaikka-alue (TP 610)

Lapin liiton valtuusto hyväksyi kokouksessaan 27.11.2017 Lappi-sopimuksen – Lapin maakuntaohjelman vuosille 2018 – 2021 ja sen ympäristöselostuksen. Lappi-sopimus on maakuntaohjelman lakisääteinen strategia, joka ohjaa maakunnan kehittämistä aina seuraavan neljän vuoden ajan.

Lappi-sopimus 2018-2021 on kuvattu Lapin liiton www-sivuilla. Seuraavassa on kerrottu tiivistelmänä Lappi-sopimus 2018-2021 sisältö (www.lappi.fi/lapinliitto/lappi-sopimus):

Aluekehittämisen visio on vuosille 2018-2021 seuraava: *”Lappi on arktinen avoin ja älykäs. Me teemme maailman puhtaimmassa maakunnassa kestävästi menestystä. #RakkaustaLappiin.”*

Maakuntaohjelmassa neljä strategista valintaa ohjaavat aluekehittämistä:

- Arktinen talous vahvistuu
- Työ ja osaaminen uudistuvat rajattomassa ympäristössä
- Puhdas luonto, hyvä elinympäristö, kulttuuri ja toimivat palvelut luovat hyvinvointia
- Hyvä saavutettavuus mahdollistaa kasvun ja kilpailukyvyn sekä hyvinvoinnin.
- Läpileikkaavat teemat ovat: kansainvälisyys, kestävä kehitys ja resurssitehokkuus, vähähiilisen elämäntavan edistäminen, digitalisaatio, yhdessä tekeminen, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo.

7. SUUNNITTELUTILANNE

7.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen uusista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Päätös korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen. Valtioneuvoston päätös tuli voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet:

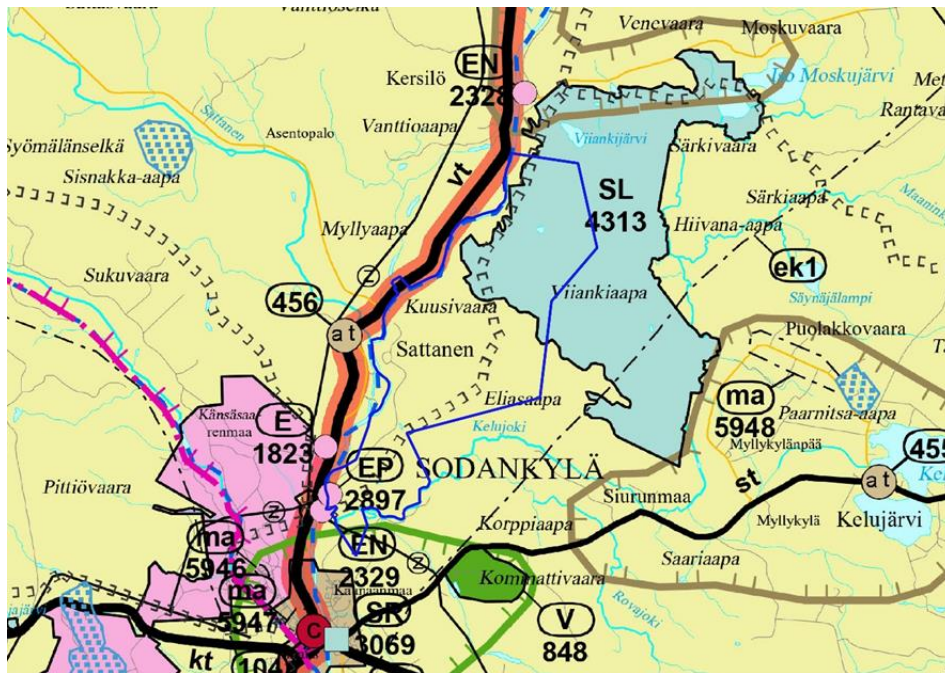
- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Sakatin kaivoshankkeen osayleiskaavan kannalta merkittäviä tavoitteita ovat:

- Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.
- Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta.
- Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.
- Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.
- Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.
- Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys, tai riskit hallitaan muulla tavoin.
- Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.
- Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.
- Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.
- Edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

7.2 Pohjois-Lapin maakuntakaava

Alueella on voimassa Pohjois-Lapin maakuntakaava (lainvoimainen 28.1.2008). Suunnittelualue sijoittuu kaavassa pääosin maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M4519) sekä Viiankiaavan suojelualueelle (SL 4313). Alueen eteläosaan on osoitettu puolustusvoimien alue (EP). Pohjois-eteläsuuntainen moottorikelkkareitti sijoittuu alueelle.

Kuva 2. Ote voimassa olevasta maakuntakaavasta.

7.3 Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040

Lapin liitto on 2.5.2017 kuuluttanut vireille Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 sekä asettanut sen osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville. Kaavan valmisteluaineisto on ollut nähtävillä 28.1.-28.2.2019. Lapin liiton hallitus hyväksyi vastineet kokouksessaan 29.4.2019. Lapin liiton hallitus hyväksyi 4.11.2019 kaavaehdotuksen viranomaislausunnoille. Lapin liiton hallitus hyväksyi 8.6.2020 vastineet saatuihin lausuntoihin sekä Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 -ehdotuksen ja päätti asettaa sen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n mukaisesti julkisesti nähtäville. Kaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 12.10.-15.11.2020. Maakuntakaavan aikataulun mukaan kaavaehdotuksen on tarkoitus olla maakuntavaltuuston hyväksyttävänä vuoden 2021 keväällä. Maakuntakaava vahvistuessaan kumoaa aiemman Pohjois-Lapin maakuntakaavan.

Lapin liiton hallitus päätti 8.6.2020, että Sakatin kaivoshankkeelle laaditaan vaihemaakuntakaava. Pohjois-lapin maakuntakaava 2040 luonnoksessa osoitetut Sakatin hankkeen aluevaraukset sekä yhdystievaihtoehdot poistettiin ja niitä käsitellään erikseen hanketta koskevassa vaihemaakuntakaavassa.

Osayleiskaavan suunnittelualue sijoittuu pääosin metsätalous- ja poronhoitovaltaiselle alueelle (M-1). Sakatin kaivoshankkeen maanalainen pohjoisosa sijoittuu maakuntakaavaehdotuksen luonnonsuojelualueelle (SL 4313), jolla on osoitettu luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita tai kohteita sekä Natura 2000 -verkostoon sisällytettyjä alueita.

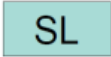
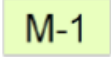

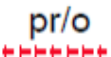

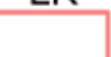

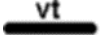

Suunnittelualueen länsiosa kuuluu maaseudun kehittämisen kohdealueeseen (mk 8025), jolla on osoitettu maaseutuvyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueenkäyttöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, kylämaaseutumatkailua, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Pysyvän asutuksen sijoittumista tulee edistää olemassa olevaa rakennetta hyödyntäen.

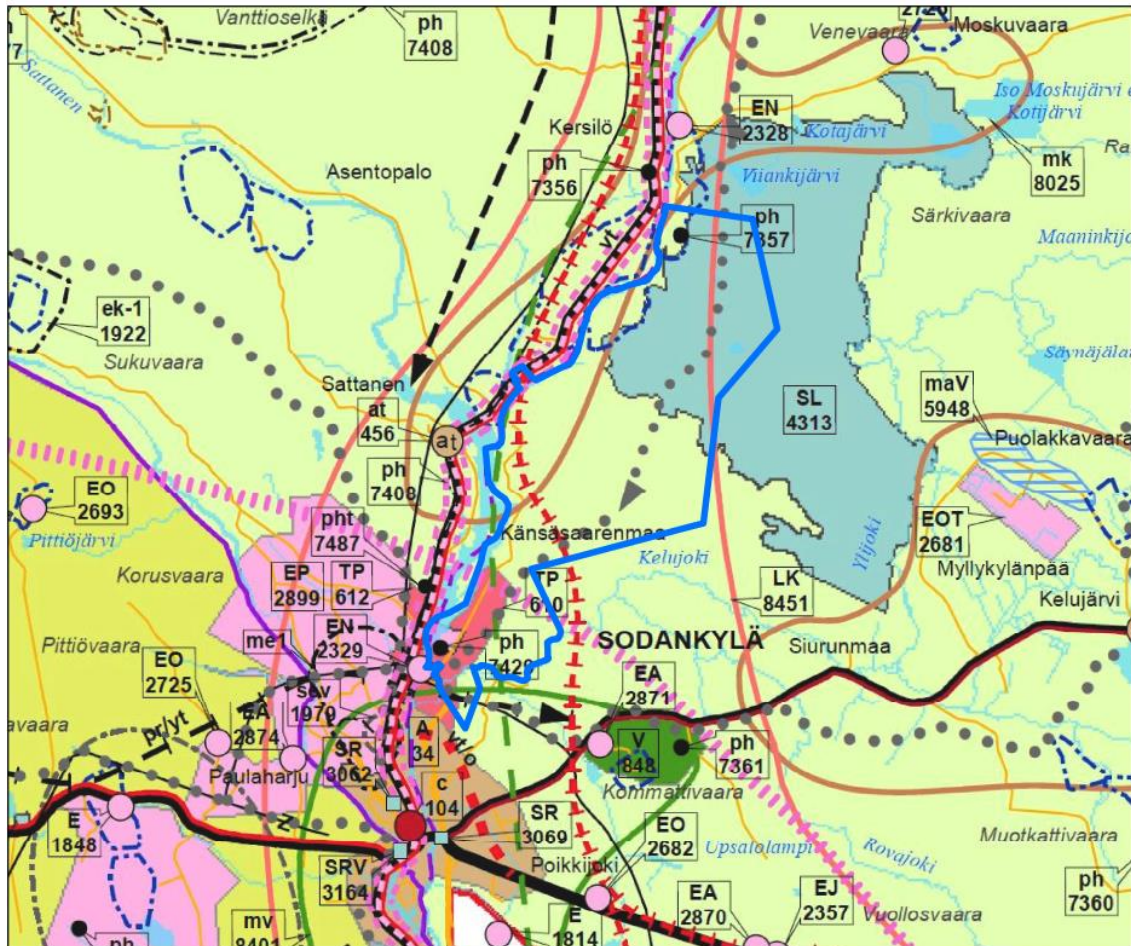
Suunnittelualue kuuluu pääosin Jäämeren käytävän (LK) alueelle sekä mineraalipotentialiselle vyöhykkeelle.

Maakuntakaavassa on suunnittelualueelle osoitettu Jäämerenradan ohjeellinen/vaihtoehtoinen linjaus (pr/o) ja moottorikelkkailureitin yhteystarve. Lisäksi on osoitettu itä-länsisuuntaisen rautatien yhteystarve.

Maakuntakaavan ehdotuksessa on varattu työpaikka-alueita (TP 610) Kitisen itärannalle Kelukosken voimalaitoksen ja suunnittelualueen väliselle alueelle taajaman pohjoispuolelle. Valtatien 5 uusi linjaus on osoitettu (yt/o) merkinnällä.

Viiankaavan ja Kitisen väliselle alueelle on merkitty pohjavesialueet, jotka osin sijoittuvat osayleiskaavan suunnittelualueelle. Alueella on myös poronhoidon kannalta erityisen tärkeän kohteen merkintä (ph 7357). Merkintä perustuu Oraniemen paliskunnan poroaitaan. Alueen suunnittelussa on turvattava poronhoidolle merkittävien rakenteiden/alueiden säilyminen.

Maakuntakaavan ehdotuksessa suunnittelualueelle kohdistuu seuraavia merkintöjä ja määräyksiä:	
	LUONNONSUOJELUALUE Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita tai kohteita sekä Natura 2000 -verkostoon sisällytettyjä alueita.
	METSÄTALOUS- JA PORONHOITOVALTAINEN ALUE Merkinnällä osoitetaan pääasiassa metsätalouteen ja poronhoitoon tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta myös muihin tarkoituksiin.
	TYÖPAIKKA-ALUE Merkinnällä osoitetaan monipuoliset työpaikka-alueet, joissa voi olla toimisto- ja palvelutyöpaikkoja sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamatonta teollisuutta ja varastointia.
	PÄÄRATA, OHJEELLINEN / VAIHTOEHTOISET LINJAUKSET
	YHDYSTIE, OHJEELLINEN / VAIHTOEHTOINEN
	MOOTTORIKELKKAILUREITTI, YHTEYSTARVE
	MAASEUDUN KEHITTÄMISEN KOHDEALUE Merkinnällä osoitetaan maaseutuvyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista.
	JÄÄMEREN KÄYTÄVÄ Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti tärkeä kansainvälinen kehittämiskäytävä.
	TÄRKEÄ TAI VEDENHANKINTAAN SOVELTUVA POHJAVESIALUE Merkinnällä osoitetaan pohjavesialueet, jotka ovat ominaisuuksiltaan arvokkaita ja jotka voivat olla tai ovat yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä.
	MINERAALIPOTENTIALINEN VYÖHYKE Merkinnällä osoitetaan sellaisia vyöhykkeitä, joissa on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja.
	PORONHOIDON KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE/KOHDE/AITA Merkinnällä osoitetaan poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä alueita, kohteita tai kiinteitä laidunkiertoaitoja.
	VALTATIE
	MERKITTÄVÄSTI PARANNETTAVA TIE
	KOILLISVÄYLÄN DATAKAPELI Merkinnällä osoitetaan Koillisväylän datakaapeli.

Kuva 3. Ote Lapin liiton hallituksen 8.6.2020 hyväksymästä ja nähtäville asetettavasta Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 ehdotuksesta. Suunnittelualue näkyy kartalla sinisellä rajattuna.

7.4 Sakatin vaihemaakuntakaava

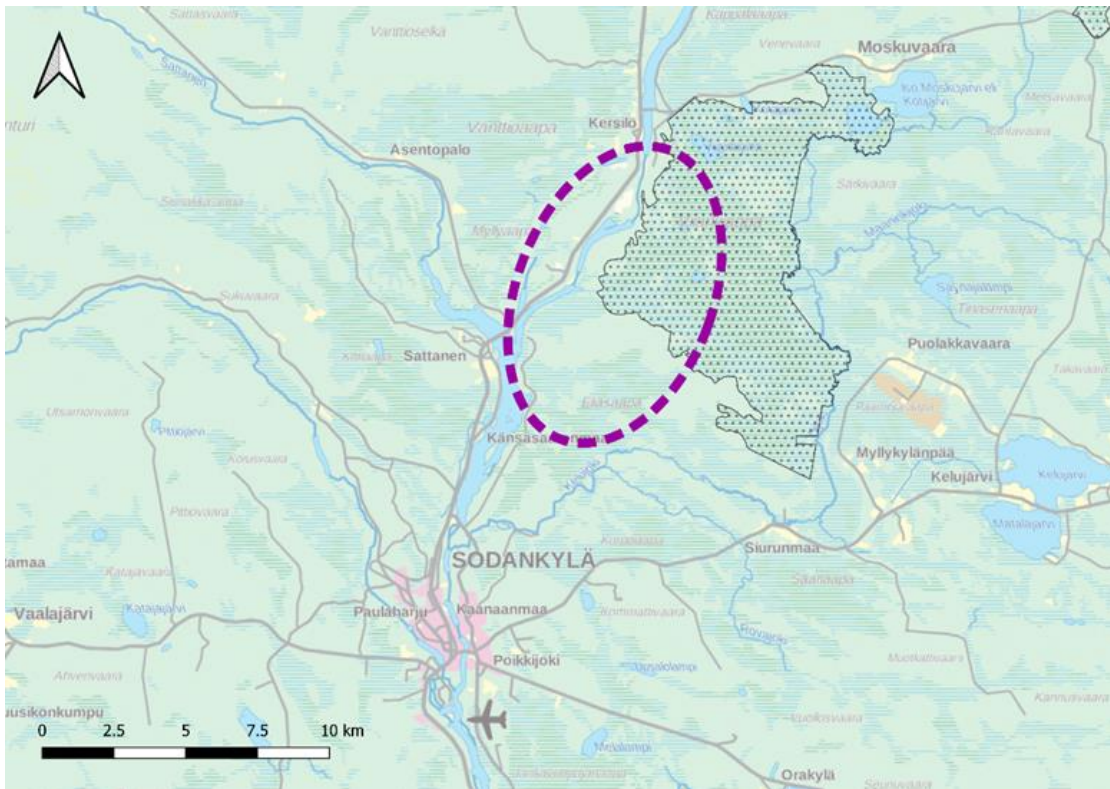
Lapin liiton hallitus on tehnyt kaavoituspäätöksen Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavasta 8.6.2020 § 59. Lapin liiton hallitus päätti 28.9.2020 ilmoittaa MRL 63 §:n mukaisesti Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan vireille tulosta ja asetti osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville Lapin liitossa, alueen kunnissa sekä Lapin liiton internet-sivuilla. Lapin liitto on julkaissut vireilletulosta kuulutukset Lapin liiton internetsivuilla, Sodankylän kunnan ilmoitustaululla, Sompio-lehdessä 30.9.2020, Lapin Kansassa 1.10.2020.

Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan tarkoituksena on ratkaista Sakatin kaivoshankkeen maakunnalliset ja seudulliset maankäyttöratkaisut. Vaihemaakuntakaava koskee kaivoshankkeen edellyttämiä muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan Sodankylän kunnan alueella.

Maakuntakaava laaditaan vaihekaavana siten, että kaavassa käsitellään lähtökohtaisesti vain kaivoshanketta koskevat teemat. Vaihemaakuntakaavassa esitetään kaivostoimintaan liittyvät alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet. Vaihemaakuntakaava kumoaa voimassa olevan maakuntakaavan niiltä osin kuin uudessa kaavassa osoitetaan muutoksia.

Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan tehtävänä on:

- osoittaa yleispiirteisesti kaivoksen sekä siihen liittyvien laitosten ja muiden toimintojen sijoittuminen alueelle
- osoittaa yleispiirteisesti kaivoksen edellyttämät tieyhteydet ja 110 kV:n voimalinja
- tarvittaessa ratkaista alueen muu maankäyttö yhdyskuntarakenteen sekä luonto-, kulttuuri- ja maisema-arvojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla
- tarvittaessa osoittaa korvaavat alueet, mikäli Natura-suojelun perusteina oleviin lajeihin /luontotyypeihin kohdistuu merkittäviä haitallisia vaikutuksia
- tulkita aluetta ja hanketta koskevia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita
- ohjata alueen yleis- ja asemakaavoitusta.

Kuva 4. Sakatin vaihemaakuntakaavan suunnittelualueen likimääräinen sijainti.

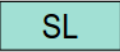
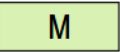
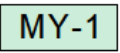
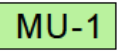

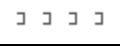

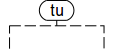
7.5 Yleiskaava

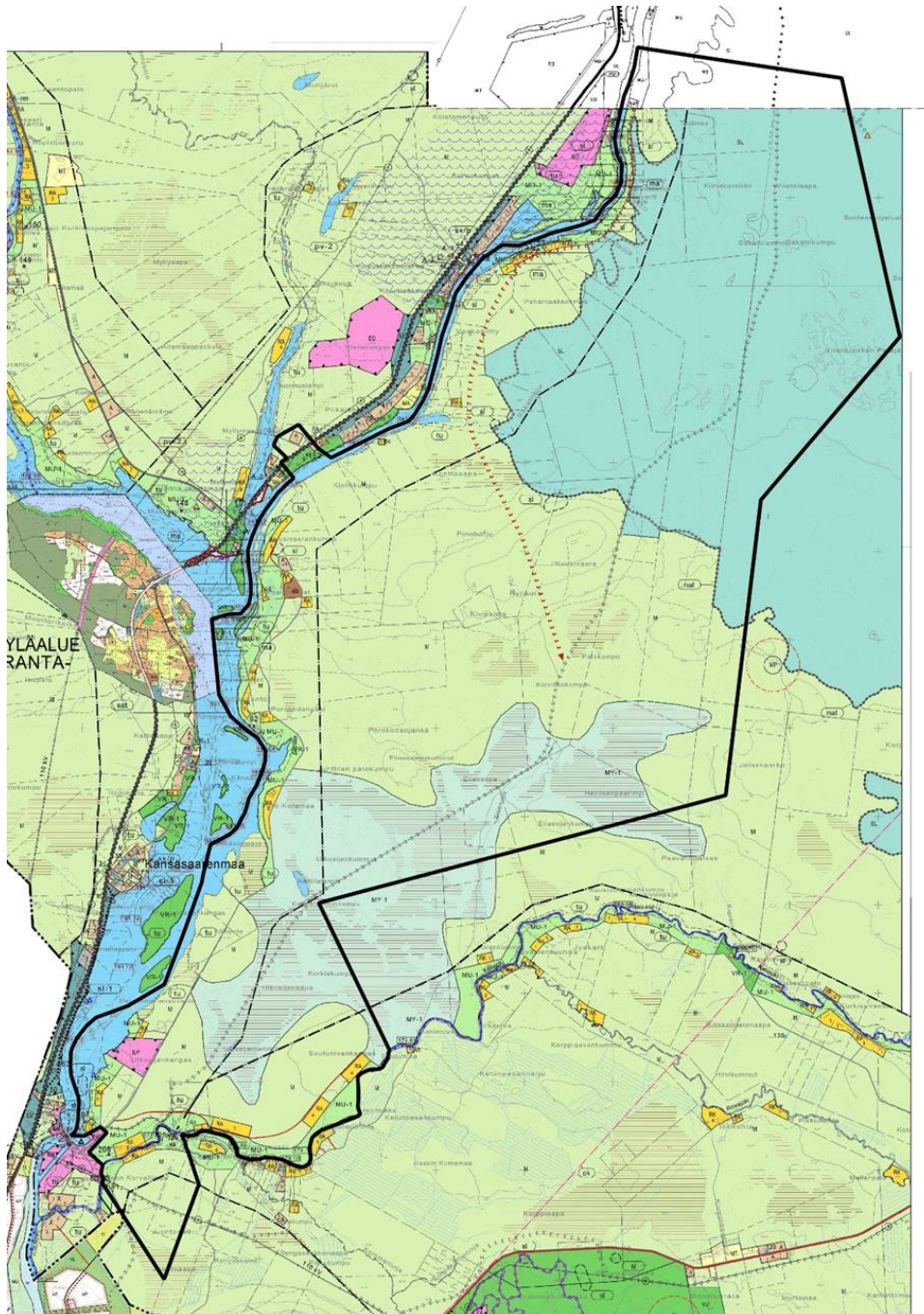
Suunnittelualueella on voimassa kolme osayleiskaavaa;

- Kelujärvi-Rajala osayleiskaava, kv 18.12.2009 § 103, lainvoima 1.11.2012
- Kirkonkylän osayleiskaava, kv 28.8.2014 § 69
- Lokka-Koitelainen-Kevitsa osayleiskaava, Lapin ympäristökeskuksen päätös 7.9.2001/1399L0722-212

Suunnittelualue sijoittuu kaavassa pääosin maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M). Kaava-alueen pohjoisosassa on Viiankiaavan luonnonsuojelualue (SL). Ulkusijanaavan-Eliasaavan-Hevosenspäärin välinen alue on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY-1). Kitisen ja Kelujoen rannoilla on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU-1) sekä loma-asuntoalueita (RA).

Kelujärvi – Rajala osayleiskaavassa on tutkittu kullekin tilalle kuuluva rantarakentaminen ja osoitettu sen sijoitus.

Yleiskaavassa suunnittelualueelle kohdistuu seuraavia merkintöjä ja määräyksiä:	
	LUONNONSUOJELUALUE Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu alue. Alueen suojelu toteutetaan lakisääteisesti perustettavana luonnonsuojelualueena. Alueelle voidaan suunnitella ja rakentaa retkeily- ja virkistystoimintaa palveleva varustus, polkuja, pitkospuita, laavuja, lintutorneja ja autiotupia.
	MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE Alueen pääasiallinen käyttötarkoitus on maa- ja metsätalous. Alueen muu käyttö tulee toteuttaa siten, että pääasiallista käyttötarkoitusta ei kohtuuttomasti vaikeuteta. Alueelle saa rakentaa maa- ja metsätalouden sekä luontaiselinkeinojen tarvitsemia rakennuksia ja rakenteita. Alueen metsiä hoidetaan ja käytetään metsälain mukaan.
	MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA Alueen suojelukohteita tulee hoitaa luonnonsuojelulain mukaan. Suojeltavien, uhanalaisten tai silmälläpidettävien lajien elinympäristöt on säilytettävä tai ylläpidettävä lajille suotuisana. Alueen metsiä hoidetaan ja käytetään metsälain mukaan käyttäen hyväksi alue-ekologisia suunnitelmia ja erityisen arvokkaiden elinympäristöjen kartoitusta. Kaavan aluerajaus on yleispiirteinen ja alueille tehtävät toimenpiteet voidaan toteuttaa metsäkuvioiden tarkempien rajojen mukaan. Aluetta tulee hoitaa maiseman ja metsän monikäytön kannalta erityisenä kohteena. Alueella on noudatettava kulloinkin voimassa olevia hyvän metsänhoidon suosituksia hakkuista maisemallisesti herkillä alueilla. Alueelle saa rakentaa maa- ja metsätalouden sekä sitä tukevan yritystoiminnan käyttöön tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia.
	MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISTÄ ULKOILUN OHJAA-MISTARVETTA Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Alue on MRL:n 72 §:n mukaista rantavyöhykettä, jolle on laadittu kantatilaselvitys, jonka pohjalta alueen rakennusoikeudet on laskettu. Niiltä osin, kun sallittua rakennusoikeutta ei ole voitu osoittaa ko. rantavyöhykkeelle, se on siirretty kantatila- tai tilakohtaisesti toisaalle (esitetty tilakohtaisesti kantatilaselvityksessä). Alueelle rakentaminen on kielletty. Maisemaa muuttavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman MRL 128 §:ssä mainittua lupaa.
	VIRKISTYSALUE Alueelle voidaan rakentaa ulkoilu- ja virkistystarkoituksiin palvelevia rakennuksia ja rakennelmia kuten katoksia ja vajoja niin, että niiden pinta-ala on enintään 50 k-m ² . Rannan metsiä voidaan harventaa puistomaiseksi ja rantaniittyjä käyttää eläinten laitumina. Maisemaa muuttavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman MRL 128 §:n mukaista maisematyölupaa.
	LOMA-ASUNTOALUE Uuden rakennuspaikan tulee olla pinta-alaltaan vähintään 2000 m ² . Rakennuspaikan kokonaisrakennusoikeus on 150 k-m ² ja kerrosluku saa olla enintään kaksi. Matkailupalvelujen lähelle sijoittuvat loma-asunnot tulisi suunnitella siten, että ne soveltuvat myös matkailijoille vuokrattaviksi loma-asunnoiksi.
	PUOLUSTUSVOIMIEN ALUE Merkinnällä osoitetaan maastoajoneuvojen rantautumispaikka. Puolustusvoimat saa käyttää aluetta moottoriajoneuvojen ajoalueena.
	MOOTTORIKELKKAURA
	MOOTTORIKELKKAREITIN YHTEYSTARVE Tarvittavat reitit suunnitellaan erillisellä reittisuunnitelmalla.
	NATURA-2000 ALUE
	OHJEELLINEN TULVA-ALUE

Kuva 5. Voimassa olevien yleiskaavojen yhdistelmäkartta. Suunnittelualueen rajaus (musta viiva).

Kirkonkylän osayleiskaavan muutos

Kunta on käynnistänyt Kirkonkylän yleiskaavan muutoksen kunnanhallituksen päätöksellä 29.1.2019 36 §. Kaava on kuulutettu vireille 17.8.2020 sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetettu nähtäville 24.8.2020 alkaen. Yleiskaavan muutoksella suunnitellaan valtatie 5 ja uuden Kitisen sillan sijoittuminen nykyistä pohjoisemmaksi. Kunta tutkii ja ratkaisee uusiin liikenneyhteyksiin liittyvien asumisen, teollisuus- ja varastoalueiden aluevaraukset. Valtatie 5 siirtyminen uuteen paikkaan antaa mahdollisuuden kaivoksen eteläisen yhdystien liittämiseen valtatieverkkoon sen kautta.

7.6 Asemakaavat

Lähimmät asemakaavoitetut alueet sijoittuvat suunnittelualueen eteläpuolelle noin kilometrin etäisyydelle.

8. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA SELVITYKSET

Osayleiskaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävät suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. (MRL 9§)

Yleiskaavaa valmisteltaessa arvioidaan kaavan toteutumisen vaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain yleisten säädösten ja erityisesti yleiskaavan sisältövaatimusten (MRL 39 §) edellyttämällä tavalla. Vaikutusten arviointi pohjautuu olemassa oleviin ja laadittaviin selvityksiin, karttatietoihin ja maastokäynteihin. Vaikutusten arvioinnissa esitetään myös periaatteet mahdollisten haitallisten vaikutusten estämiseksi tai vähentämiseksi.

Sakatin kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) on käynnistynyt vuonna 2017 ympäristövaikutusten arviointiohjelman laatimisella. Osayleiskaavan suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään YVA-menettelyssä tehtäviä selvityksiä sekä arviointityön tuloksia. Lisäksi osayleiskaavatyössä hyödynnetään vireillä olevan maakuntakaavan aineistoja ja vaikutusten arviointeja. Tiivistelmä vaikutusten arvioinnista laaditaan arvioimalla maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 9§) mukaiset kaavan merkittävät vaikutukset.

Arvioitavat ympäristövaikutukset sekä niiden arviointimenetelmät on tarkemmin kuvattu Sakatin kaivoshankkeen YVA-ohjelmassa. Yhteysviranomaisen on antanut lausuntonsa YVA-ohjelmasta 13.4.2018. Lausunto otetaan huomioon arvioinnissa ja YVA-selostusta laadittaessa.

Seuraavassa esitetään tiivistelmä vaikutustenarvioinnista:

- **Meluvaikutukset** arvioidaan melun leviämismallinnuksen avulla. Laskenta suoritetaan erikseen teollisuus- ja liikenteen melulle Ympäristöministeriön raportin 20/2007 ohjeiden mukaisesti. Leviämlaskenta antaa tietoa erityisesti Viiankiaavan alueelle kohdistuvasta maanalaisen kaivoksen ja sen laitosalueen melusta, sekä kaivoksen yhdyesteiden ja valtatie 4:n varrella sijaitseviin kiinteistöihin kohdistuvasta kuljetusliikenteen melusta. Räjähdyksistä ja työliikenteestä aiheutuvan tärinän vaikutuksia arvioidaan laskennallisesti käytettävissä olevien ohjeiden ja normien sekä maa- ja kallioperän ominaisuuksien perusteella.
- **Pöly- ja hiukkaspäästöt sekä kaasumaiset päästöt** (esim. tyyppi, rikkidioksidi, häkä, rikkivety) arvioidaan YVA-selostukseen leviämismallinnuksen avulla. Ilmavaikutusten tarkastelualue on vähintään 10 km hankealueesta. Mallinnuksessa huomioidaan kokonaisleijuma (TSP) ja PM10 kokoluokan hiukkaset.
- **Vaikutukset maisemaan** arvioidaan kartta-, kuvasovite- ja ilmakuvatarkasteluna suunnitelman perusteella, joissa on esitettyä arvioinnin kannalta riittävässä laajuudessa rakenteiden sijainnit, korkeudet ja laajuudet. Virtuaalimallin avulla tutkitaan ja havainnollistetaan kaivosalueen vaikutuksia maisemaan esimerkiksi lähimpien kylien, nelostien, Viiankiaavan ja Sodankylän suunnalta avautuvista näkymistä. Maisemavaikutusten arvioimiseksi laaditaan ilmakuvasovitteet ja arvioidaan kaivostoiminnan näkyvyyttä ja merkitystä maisematilassa. Virtuaalimallin avulla tutkitaan ja havainnollistetaan kaivosalueen vaikutuksia maisemaan esimerkiksi lähimpien kylien, nelostien ja Sodankylän suunnalta avautuvista näkymistä. Arviointiin huomioidaan mm. lähiseudun rakennettu ympäristö, ja lähiseudun luonnonmaisema.
- **Vaikutusten arviointi kulttuuriympäristön** osalta perustuu olemassa oleviin selvityksiin ja inventointeihin sekä hankkeen suunnitelma-aineistoon. Suhde kulttuuriympäristön arvokohteisiin selvitetään ja tuodaan esille objektiivisesti asiantuntija-arvioina. Vaikutusten arviointi muinaismuistojen ja arkeologisen kulttuuriperinnön osalta perustuu Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tietoihin, alueelle eri aikoina tehtyihin selvityksiin ja hankkeen aikana laadittuun muinaisjäännösinventointiin.
- **Vesistövaikutusten arvioinnissa** hyödynnetään olemassa olevaa ympäristön nykytilatietoa ja suunnitelman mukaan toteutettuja lisäselvityksiä. YVA-selostuksessa kuvataan eri päävaihtoehtojen aiheuttamat päästöt pintavesiin ja arvioidaan päästöjen vaikutukset sekä hankealueen sisäpuolella että purkuvesistössä Kitisessä. YVA-selostuksessa arvioidaan myös Sakatin kaivoksen purkuvesien yhteisvaikutukset Kevitsan ja

Pahtavaarankaivosten sekä Kemijärveen Bioref:in biojalostamon vesistökuormituksen kanssa eri tilanteissa.

- **Vaikutukset vesiekologiaan ja vesikasvillisuuteen:** Vedenlaatuvaikutusten pohjalta tehdään arviot mahdollisista muutoksista vesistöjen tuotannollisissa ominaisuuksissa. Yhdistämällä vedenlaatuvaikutukset vesistön biologiseen perustilastietoon tehdään päätelmät vaikutuksista vesistön ekologiseen tilaan.
- **Vaikutukset kalastoon ja kalatalouteen** arvioidaan kaivoshankeen vesistövaikutusarvion ja muista kaivoshankkeista saatujen kokemusten perusteella nojautuen olemassa olevaan kalataloudelliseen aineistoon. Sakatin kaivoksen vesistökuormituksen kalataloudelliset yhteisvaikutukset arvioidaan Kevitsan kaivoksen ja Pahtavaaran kanssa eri tilanteissa.
- **Vaikutukset pohjaveden muodostumiseen ja määrään:** Maanalaisen kaivoksen kuivatusvesimääriä ja pohjaveden aleneman laajuutta arvioidaan louhosten pohjaveden valuma-alueella muodostuvan pohjavesimäärän sekä mallinnuksen avulla Pohjaveden pinnan alenema kaivostoiminnan seurauksena sekä mahdolliset muut pohjaveden pintaan kohdistuvat muutokset (esimerkiksi läjitysalueiden rakenteiden tai toiminta-alueiden asfaltoinnin seurauksena) arvioidaan. Toiminnan vaikutukset lähialueen talouksien vedenottoon ja kaivojen vedenlaatuun arvioidaan. Lähimpien kaivojen sijainnit varmistetaan. arvioidaan kaivostoiminnan vaikutus pohja- ja pintaveden määrään Viiankiaavan suojelualueella sekä mahdollinen vaikutus jokivesistön virtaamaan.
- **Suotovesien vaikutukset:** Toiminta- ja läjitysalueilta mahdollisesti pohjaveteen suotautuvien vesien laatu ja määrä arvioidaan.
- **Vaikutukset kasvillisuuteen ja eläimistöön** arvioidaan laadittujen luontoselvitysten ja muiden tuoreimpien käytävissä olevien tietojen perusteella. Tarkistetaan vielä hankkeen vaikutusalueelta uhanalaisten lajien esiintymien rekisteritiedot (Valtion ympäristöhallinnon Eliölajit-tietokanta ja Metsähallituksen Laji.fi-tietokanta) sekä ajantasaisimmat tiedot petolintujen pesinnästä (Metsähallitus). Luontovaikutusarviointit laaditaan tarvittavilta osin yhteistyönä muiden osa-alueiden, kuten vesistövaikutusarvioinneista, geologisista vaikutuksista sekä pöly- ja melumallinuksista vastaavien asiantuntijoiden kanssa. Kasvillisuus- ja luontoselvitystä laajennetaan yhdysteiden varressa ja Kelujoen ranta-alueella.
- **Viiankiaavan Natura-alueen** osalta laaditaan YVA-menettelyn yhteydessä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi. Laadittavassa Natura-arvioinnissa käsitellään muun muassa malmin louhintaan liittyvät vaikutukset, Natura-alueelle kohdistuvat vesitalousvaikutukset sekä häiriötä, melua, ilmapäästöjä ja pölyämistä aiheuttavien toimintojen vaikutukset.
- **Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen – ekologisen kompensaation määrittäminen:** AA Sakatti Mining Oy on vapaaehtoisesti sitoutunut luonnolle aiheuttamiensa haittojen hyvittämiseen. Tavoitteena on, että ympäristöhaittoja ensin vältetään kokonaan, sitten minimoidaan ja ennallistetaan haitta-alueella ja viimein jäljelle jäänyt haitta hyvitetään toisaalla. Viiankiaavan kompensaatioina käytettäisiin sekä ennallistamis- että suojeluhuvelyä. Mahdollisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi, että ojitettuja soita ennallistettaisiin suo-ojia tukkimalla (hydrologisen tilan palautus) ja ylimääräistä puustoa poistamalla näitä toimia tarvitsevilla soilla Keski- ja Etelä-Lapissa ja soveltuvien osin myös eteläisemmässä Suomessa.
- **Vaikutukset liikenteeseen** arvioidaan logistiikkaselvityksen pohjalta asiantuntija-arviona tarkastelemalla toimintaan liittyvien kuljetusten määriä ja käytettyjä reittejä sekä miten liikenne tulee vaikuttamaan alueen ihmisiin, luontoon ja porotalouteen. Liikennemäärät arvioidaan tuotantokapasiteetin perustella huomioiden raaka-aineiden, kemikaalien ja polttoaineen tuonti alueelle sekä tuotteiden vienti. Kaikki kuljetukset oletetaan tahtuvan maanteitse. Arvioinnin yhteydessä selvitetään työmatkaliikenteen määrä sekä merkittävimmät reitit. Tarkastelualueena ovat päätieverkosto ja kaivosalueelle suuntautuvat tiet sekä kaivosalueen sisäinen liikenne. Suunnitellun kaivoksen vaikutukset liikennemääriin, liikenteen sujuvuuteen ja liikenneturvallisuuteen arvioidaan ja erityishuomio kiinnitetään raskaan liikenteen vaikutuksiin. Rakennettavan sillan vaihtoehtojen osalta arvioidaan sekä rakentamisaikaiset vaikutukset (vesistö, liikenne, melu, muut häiriövaikutukset) että käytön aikaiset vaikutukset.
- **Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön** arvioidaan tutkimalla kaa-voitettavan hankkeen suhdetta voimassa oleviin oikeusvaikutteisiin yleiskaavoihin sekä

valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja maakuntakaavaan. Selvitetään tiedot nykyisestä maankäytöstä sekä voimassa olevat ja vireillä olevat kaavat ja huomioidaan mahdolliset maankäytön ristiriidat ja kaavojen muutostarpeet. Arvioitaessa vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön tutkitaan hankkeen vaikutuksia eri alueta-soilla: onko hankkeen toteuttamisella vaikutuksia seudun aluerakenteeseen, alueen yhdyskuntarakenteeseen, hankealueen lähiympäristön maankäyttöön tai yksittäisiin kohteisiin välittömällä vaikutusalueella.

- **Vaikutukset elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön** arvioidaan yhdistämällä kokemusperäinen eli subjektiivisen tiedon analyysi ja asiantuntija-arvio. Vaikutusten arviointi laaditaan asiantuntija-arviona ja siinä hyödynnetään muiden vaikutusten arviointiosioiden tuloksia. Elinoloihin ja viihtyvyyteen saattaa vaikuttaa esimerkiksi ilmanpäästövaikutuksista, melusta, liikenteestä, tärinästä ja maisemavaikutuksista aiheutuvat muutokset, sekä ihmisten elinpiiriin kuuluvien maa-alueiden muuttumisesta kaivostoiminnan alueiksi. Arvioinnin merkittävimpinä tausta-aineistoina ovat YVAN pienryhmätyöskentelyllä kerätty aineisto.
- **Terveysvaikutusten arvioinnissa** selvitetään ilman ja pohjavesien välityksellä mahdollisesti leviäviä haitta-aineita ja arvioidaan ihmisten altistumista päästöille kaivoksen vaikutusalueella. Arvioinnissa hyödynnetään muissa osioissa (esim. melu, pöly, vesistövaikutukset) laadittavia vaikutusarvioita.
- **Vaikutukset elinkeinoihin ja talouteen:** Elinkeinovaikutusten arvioinnin yhteydessä selvitetään millaista elinkeinotoimintaa hankkeen vaikutusalueelle sijoittuu ja millainen elinkeinorakenne hankkeen vaikutusalueella on. Hankkeessa laaditaan kaksi yksityiskohdaisempaa ja laajempaa sosio-ekonomisten vaikutusten arviointia, jotka liitetään YVA-selostukseen. Selvityksiin sisältyy myös Aluetaloudellisten vaikutusten arviointi. Aluetaloudellisten vaikutusten arvioinnissa selvitetään sekä rakentamis- että toimintavaiheen ajalta hankkeen välittömät ja välilliset vaikutukset. Keskeinen osa aluetaloudellisia vaikutuksia ovat hankkeen vaikutukset työllisyyteen. Hankkeen välittömiä vaikutuksia ovat esimerkiksi kaivokseen sijoittuvat työpaikat ja välillisiä vaikutuksia esimerkiksi kaivoksen raaka-ainehuoltoon muodostuvat työpaikat ja verotulot. Aluetaloudelliset vaikutukset mallinnettiin SITRA:n toimeksiannosta Ramboll Finlandin ja Luke:n yhteistyönä 2013 – 2015 kehitetyllä resurssivirtamallilla. Resurssivirtamallilla saadaan näkyväksi kaikki suunnitellun kaivoshankkeen resurssivirratt ml. tuotannon, palvelun ja kulutuksen materiaali- ja rahamääräiset virrat. Tuloksilla saatiin kuvattua toimialatarkkuudella seuraavat aluetaloutta kuvaavat muuttujat: kokonaistuotos, arvonlisäys, työllisyys, investoinnit, verot, välituotekäyttö ja bruttokansantuote.
- **Vaikutukset poroelinkeinoon** Oraniemen ja Sattasniemen paliskuntien poronhoidosta laaditaan YVA:n yhteydessä porotalouden erillisraportti, joka tulee myös YVA-selostuksen liitteeksi. Vaikutukset porotalouteen arvioidaan paliskuntien kanssa käytävän pienryhmätyöskentelyn ja sitä tukevien yksilö- ja ryhmähaastattelujen avulla. Arvioinnissa käytetään porojen GPS-pantojen paikannustietoja. Poronhoitotyössä käytettävä pantatieto tukee laidunkierron havainnollistamista ja sen avulla voidaan tarkentaa hanketta edeltävä tilanne ja tarkka tieto siitä, missä paliskunnan porot kulloinkin laiduntavat.
- **Yhteisvaikutukset** muiden tiedossa olevien hankkeiden kanssa arvioidaan asiantuntija-arviona niiltä osin kuin yhteisvaikutuksia voidaan olettaa muodostuvan. Merkittävimmiksi ennakoituja yhteisvaikutuksia, joita kaivoshankkeista voi lähialueelle aiheutua, ovat vaikutukset alueen liikenteeseen, porotalouteen, vesistökuormitukseen ja Kitisen veden laatuun, pölyämiseen ja muihin ilmapäästöihin sekä työllisyyteen. Yhteisvaikutuksia voi syntyä läheisen Kevitsan kaivoksen kanssa. Lisäksi yhteisvaikutukset arvioidaan Pahtavaaran kaivoksen kanssa sekä Sakatin ja Bioref-hankkeen yhteisvaikutukset vesistössä Kemijärvessä.
- **Jäämeren rata.** Arvioidaan maakuntakaavassa osoitettavat ratalinjat ja niiden vaikutukset kaivosalueelle Maakuntaliiton vaikutusten arviointien perusteella.
- **Poikkeus-, häiriö- ja onnettomuustilanteita sekä niistä aiheutuvia ympäristövaikutuksia** tarkastellaan kaivoksen tekniseen suunnitteluun ja kannattavuusselvitykseen pohjautuen. Yhtenä poikkeuksellisenä kaivoksen ulkopuolisena tilanteena tarkastellaan Kitisen voimalaitospatojen mahdollisen pato-onnettomuuden ja siitä aiheutuvan tulvan seurauksia kaivostoiminnalle.

Arvioitavien vaikutusten lista täydentyy ja jäsenyytään kaavahankkeen edetessä. Vaikutukset voivat olla sekä myönteisiä että haitallisia.

8.1 Natura-arviointi

Luonnonsuojelulain 66 §:n mukaan viranomaisella ei saa myöntää lupaa tai hyväksyä suunnitelmaa, jonka voidaan arvioida merkittävästi heikentävän niitä luontoarvoja, joiden suojelemiseksi alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon. Lain 65 §:ssä on hankkeiden ja suunnitelmien Natura-vaikutusten arvioinnista todettu:

”Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonsuojelun arvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset” (Luonnonsuojelulaki 65.1 §).

Em. perusteella Natura-vaikutusten arviointivelvollisuus syntyy, mikäli hankkeen vaikutukset

- a) kohdistuvat Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin,
- b) ovat luonteeltaan heikentäviä,
- c) laadultaan merkittäviä, sekä
- d) ennalta arvioiden todennäköisiä.

Arvioinnin perusteena tarkastellaan ensisijaisesti niitä luontoarvoja, joiden perusteella alue on liitetty Natura-suojelualueverkostoon. Näitä ovat aluekohtaisesti joko:

- o luontodirektiivin liitteen I luontotyyppit (SAC-alueet) ja
- o luontodirektiivin liitteen II lajit (SAC-alueet), tai
- o lintudirektiivin liitteen I lintulajit (SPA-alueet) ja
- o lintudirektiivin 4.2 artiklassa tarkoitetut muuttolintulajit (SPA-alueet)

Arvioinnin lähtökohdina ovat luontodirektiivin mukaisilla erityisten suojelutoimien alueilla (SAC-alueet) siten pääsääntöisesti luontodirektiivin mukaiset suojeluarvot (luontotyyppit ja lajit), lintudirektiivin mukaisilla erityisillä suojelualueilla (SPA-alueet) lintudirektiivin mukaiset lajit ja muuttolintulajit sekä SAC/SPA-alueilla molemmat. Yksittäisiin luontotyyppisiin ja lajeihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi on arvioitava hankkeen vaikutukset Natura-alueen eheyteen.

Viihankkaavan Natura-alue (FI1301706) on sisällytetty osaksi Suomen Natura-verkostoa luonto- ja lintudirektiivin perusteella (SAC/SPA). Arvioitaviksi tulevat siten hankkeen vaikutukset luontodirektiivin mukaisiin luontotyyppisiin, luontodirektiivin liitteen II lajeihin, lintudirektiivin I liitteen lajeihin ja lintudirektiivin 4.2 artiklassa tarkoitettuihin muuttolintulajeihin.

Natura-arvioinnissa arvioitavat keskeisimmät vaikutusmekanismit ovat hydrologiset vaikutukset, melu, pöly, värinä, rakentamisen ja käytön aikainen häiriövaikutus lintuihin sekä lintujen törmäykset rakenteisiin (mm. voimajohto).

9. OSALLISET

9.1 Osalliset

Osallisia ovat alueen maanomistajat, asukkaat ja yrittäjät sekä muut, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Osallisia ovat myös viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa kaavoitus käsittelee. Osallisilla on oikeus ottaa osaa kaavan valmisteluun, arvioida sen vaikutuksia ja lausua kaavasta mielipiteensä (MRL 62 §).

Osallisia tässä suunnittelutyössä ovat:

- Suunnittelualueen ja lähialueiden maanomistajat
- He, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa
 - kunnan asukkaat
 - alueen elinkeinonharjoittajat
 - alueen yritykset, yrittäjät ja työntekijät
- Viranomaistahot
 - Kunnan hallintokunnat
 - Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
 - Lapin liitto
 - Lapin maakuntamuseo
 - Museovirasto
 - Lapin pelastuslaitos
 - Metsähallitus
 - Väylävirasto
 - Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
 - Traficom
 - Puolustusvoimat
 - Luonnonvarakeskus LUKE
 - Säteilyturvakeskus STUK
- Etujärjestöt ja muut tahot
 - Kersilön kylätoimikunta
 - Moskuvaaran kyläseura ry
 - Sattasen kyläseura ry
 - Siurunmaan kyläseura ry
 - Puolakkavaaran Kehitys ry
 - Rovakaira Oy
 - Fingrid Oyj
 - Sodankylän lämpö ja vesi Oy
 - Tähtikuitu Oy
 - Boliden Kevitsa Mining Oy
 - Metsästys- ja kalastusseurat
 - Sattasen kalaveden osakaskunta
 - Sodankylän kalastusalue
 - Sodankylän kirkonkylän kalaveden osakaskunta
 - Kemijoki osakeyhtiö
 - Paliskuntain yhdistys
 - Oraniemen paliskunta
 - Sattasniemen paliskunta
 - Kaavan vesialueen jakokunnat
 - Lapin luonnonsuojeluyhdistys
 - Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri
 - BirdLife Suomi ry Lapin lintutieteellinen yhdistys ry
 - Viiankaapa-liike
 - Vesiluonnon puolesta ry

9.2 Viranomaisyhteistyö

Kaavatyön aloitusvaiheessa on käyty viranomaisten kaavaneuvottelut 14.6.2019 ja 28.4.2020. MRL 66 § ja MRA 18§ mukainen viranomaisneuvottelu kaavaa valmisteltaessa järjestettiin 1.12.2020. Neuvottelu järjestetään kaavaa valmisteltaessa ennen kuin kunta varaa osallisille tilaisuuden mielipiteen esittämiseen. Neuvottelussa käsitellään laadittu OAS, kaavan tavoitteet, kaavaan liittyvät selvitykset, aikataulu, osallistumismenettelyt sekä varataan aikaa kaavatyöhön liittyvälle vuoropuhelulle. Viranomaisneuvottelun yhteydessä tarkistetaan laadittujen/laadittavien selvitysten riittävyys.

Kaavan ehdotusvaiheessa järjestetään viranomaisneuvottelu MRA 18 §:n mukaisesti sekä viranomaisten kaavaneuvotteluja.

9.3 Poronhoitolain mukainen neuvotteluvelvollisuus

Poronhoitolain (848/1990) 53 §:n mukaan suunniteltaessa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, on valtion viranomaisten neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa. Poronhoitolain mukainen neuvottelu hankkeesta Oraniemen ja Sattasniemen paliskuntien kanssa järjestetään osayleiskaavan valmisteluaineistosta kuulemisen yhteydessä ja kaavaehdotusvaiheessa.

10. KAAVOITUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA OSALLISTUMINEN

10.1 Tiedottaminen

Osayleiskaavan vaiheista, sisällöstä, yleisötilaisuuksista, luonnosten ja ehdotusten nähtävillä olosta sekä mahdollisuuksista mielipiteen esittämiseen tiedotetaan kunnan ilmoitustaululla, lehti-kuulutuksilla sekä kunnan internet-sivuilla www.sodankyla.fi.

10.2 Yleisötilaisuudet

Kaavahankkeen aikana järjestetään ainakin kaksi vuorovaikutteista yleisötilaisuutta. Tilaisuuksissa osallisilla on mahdollisuus kommentoida ja arvioida kaavaratkaisuja. Kommentit kerätään ylös ja huomioidaan kaavoituksessa.

Valmisteluvaiheen yleisötilaisuudessa esitellään vaihtoehtoiset kaavaluonnokset ja muu kaavan valmisteluvaiheen kuulemisen aineisto. Ehdotusvaiheen yleisötilaisuudessa esitellään kaavaehdotusaineisto.

10.3 Aloitusvaihe

Kaavatyön alussa laadittiin MRL 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS). Oas kuuluttiin nähtäville ja osalliset voivat jättää mielipiteitä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta koko kaavaprosessin ajan. Palaute pyydetään antamaan kirjallisena kaavan valmistelusta vastaavalle Sodankylän kunnan maankäyttöpäällikkö Ari Pesoselle. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa kaavan laatimisvaiheiden aikana.

10.4 Luonnosvaihe

Kaavaluonnokset laaditaan yhdystien vaihtoehtoista ja laitosalueen toimintojen sijoitusvaihtoehtoista. Kaavaluonnoksia laaditaan kuusi. Kaavaluonnoksissa esitetään suunnitellun maankäytön merkinnät ja kaavamääräykset.

Luonnosaineisto asetetaan nähtäville 30 päivän ajaksi. Nähtävillä oloaikana osallisilla on mahdollisuus jättää mielipide (MRA 30§). Mielipide tulee tehdä mielellään kirjallisena ja osoittaa se Sodankylän kunnanhallitukselle. Kaavaluonnoksesta pyydetään lausunnot viranomaisilta, kunnan hallintokunnilta sekä muilta tarpeelliseksi katsottavilta osallisilta. Saadut lausunnot ja mielipiteet käsitellään kunnassa ja se otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

10.5 Kaavaehdotus

Kaavan valmisteluaineisto tarkennetaan saadun palautteen, laadittujen lisäselvitysten ja mahdollisesti tarkentuneen hankesuunnitelman sekä YVA-yhteysviranomaisen perustellun päätelmän pohjalta kaavaehdotukseksi.

Ehdotusaineisto asetetaan nähtäville 30 päivän ajaksi. Nähtävillä oloaikana osallisilla on mahdollisuus antaa muistutus (MRA 27§). Muistutus tulee jättää kirjallisena ja osoittaa se Sodankylän kunnanhallitukselle. Kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot viranomaisilta, kunnan hallintokunnilta sekä muilta tarpeelliseksi katsottavilta osallisilta. Saadut lausunnot ja muistutukset käsitellään kunnassa. Saatu palaute otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa hyväksymiskäsittelyä varten. Muistutuksen tehneille, jota ovat ilmoittaneet osoitteensa, ilmoitetaan kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen.

Mikäli Natura -vaikutusten arviointi osoittaa, että osayleiskaavaa ei voida hyväksyä ilman, että Valtioneuvosto tekee LSL 66 §:n mukaisen päätöksen, tulee sitä kunnanhallituksen pyytää.

10.6 Hyväksyminen

Kaava-aineisto viimeistellään ehdotuksesta saadun palautteen perusteella. Osayleiskaavan hyväksyy Sodankylän kunnanvaltuusto. Kaavan hyväksymisestä ilmoitetaan MRL 67 § ja MRA 94 §:n mukaisesti.

Osayleiskaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla päätöksestä Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen ja edelleen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Mikäli valituksia kunnanvaltuuston hyväksymispäätöksestä ei jätetä, kaava saa lainvoiman 30 vuorokauden kuluttua Sodankylän kunnanvaltuuston päätöksestä.

11. AIKATAULU

Osayleiskaavan aikatauluun vaikuttavat kaivoshankkeen YVA-menettelyn ja Sakatin kaivoksen vaihemaakuntakaavan eteneminen sekä kaavoitusprosessin aikana muun muassa lausunnoissa esiin tulevat mahdolliset selvitystarpeet. Kaavan hyväksyminen saattaa edellyttää valtioneuvoston Natura-poikkeuslupaa, mikä vaikuttaa kaavaehdotuksen hyväksymiskäsittelyn aikatauluun.

Tavoitteena on, että osayleiskaavan valmisteluvaiheen kuuleminen (kaavaluonnos) ja kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin YVA-selostus nähtävillä olo tapahtuisivat lähes samanaikaisesti alkuvuodesta 2021. YVA-selostuksesta saatava YVA-yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä huomioidaan osayleiskaavaehdotuksessa niiltä osin kuin sen sisältö koskee kaavoituksessa päätettäviä asioita kaavaehdotuksen valmistelussa. Tavoitteena on, että osayleiskaavan ehdotusvaiheen kuuleminen (kaavaehdotus) sekä Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan ehdotuksen nähtävillä olo tapahtuisivat samanaikaisesti.

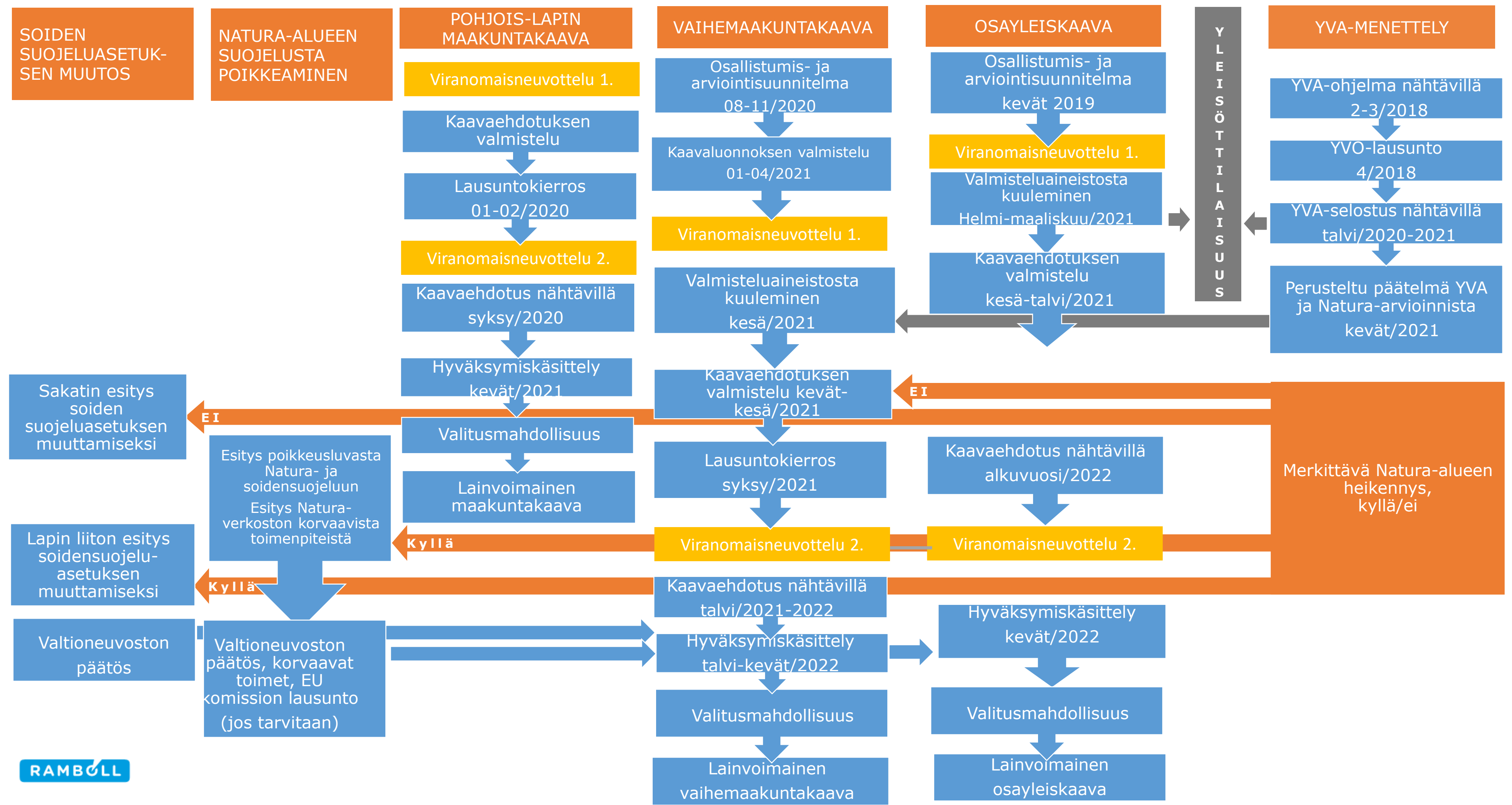
Maakuntakaavoitus

Pohjois-Lapin maakuntakaavan kaavaehdotus 2040 asetettiin julkisesti nähtäville 12.10.-15.11.2020. Tavoiteaikatauluna on, että maakuntakaava olisi vuoden 2021 keväällä Lapin liiton valtuustossa hyväksyttävänä. Maakuntakaava vahvistuessaan kumoaa aiemman Pohjois-Lapin maakuntakaavan.

Sakatin kaivoksen vaihemaakuntakaavan aikataulun tavoitteena on, että vaihemaakuntakaavan valmisteluaineisto asetetaan nähtäville keväällä 2021. Kaavaehdotus on viranomaislausunnoilla syksyllä 2021 ja se asetetaan nähtäville MRA 12 §:n mukaisesti arviolta vuoden 2022 alussa. Tavoiteaikatauluna on, että vaihemaakuntakaava olisi Lapin liiton valtuustossa hyväksyttävänä vuonna 2022. Kaivoksen osayleiskaavan ja vaihemaakuntakaavan prosessit eivät ole muutoin sidoksissa toisiinsa. Riittää, että vaihemaakuntakaavan tulee olla täytäntöönpanokelpoinen ennen osayleiskaavan hyväksymistä.

Kaavatyön tavoitteellisen aikataulun mukaisesti osallisten kannalta tärkeimmät osallistumis- ja vuorovaikutusajankohdat ovat seuraavat:

Ajankohta	Tapahtuma
2019-2020 Aloitusvaihe	
2019	
Talvi	Kaavoituspäätös, kunnanhallitus 29.1.2019 § 35
Kevät	Kaavahankkeen vireilletulokuulutus 29.5.2019 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville Mielipiteet
Kesä-talvi	Viranomaisten työneuvottelu 14.6.2019 Alustavien kaavaluonnosten valmistelu
2020	
Kevät	Viranomaisten työneuvottelu 28.4.2020
Kevät-Talvi	Kaavaluonnosten ja vaikutusarviointien valmistelu
Joulukuu	Viranomaisneuvottelu 1.12.2020
2021 Valmisteluvaihe	
Helmi-maaliskuu	Valmisteluaineistosta kuuleminen (kaavaluonnokset) Yleisötilaisuus
Kevät-kesä	Vastineet valmisteluaineistosta kuulemisen lausuntoihin ja mielipiteisiin
2021- 2022 Ehdotusvaihe	
Kevät-syky	Kaavaehdotuksen laatiminen Viranomaisneuvottelu tai työneuvottelu
2022	
Talvi	Ehdotusvaiheen kuuleminen Yleisötilaisuus Lausunnot ja kirjalliset muistutukset Vastineet ehdotusvaiheen lausuntoihin ja muistutuksiin Viranomaisneuvottelu
2022 Hyväksymisvaihe	
Kevät	Kaavan hyväksymiskäsittely kunnanvaltuustossa Valitusmahdollisuus hyväksymispäätöksestä hallinto-oikeuteen ja edelleen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen

12. YHTEYSTIEDOT

Kaavoittaja

Sodankylän kunta

Jäämerentie 1, 99601 Sodankylä

Ari Pesonen, maankäyttöpäällikkö
040 769 5950

etunimi.sukunimi@sodankyla.fi

Kaavakonsultti

Ramboll Finland Oy

Niemenkatu 73, 15140 Lahti

Pirjo Pellikka, kaavoitusarkkitehti
040 532 2380

Jussi Mäkinen, yksikön päällikkö
040 576 1097

etunimi.sukunimi@ramboll.fi

Hankkeesta vastaavat

AA Sakatti Mining Oy

Tuohiaavantie 2, 99600 Sodankylä

Pertti Lamberg, toimitusjohtaja
040 128 3988

Anne Valkama, ympäristöinsinööri
050 590 0197

etunimi.sukunimi@angloamerican.com

Tietoa kaavoituksesta on saatavissa kunnan internet-osoitteesta www.sodankyla.fi